

Interjú Wopera Zsuzsával, az MFI elnökével

Köszöntöm, Professzor Asszony! Először is szeretnék gratulálni a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet (a továbbiakban: MFI) elnöki pozíciójához! Nem kis feladat elé néz azt követően, hogy több évtizedes egyetemi karrier mellett, kerekén tíz évig volt az Igazságügyi Minisztérium (a továbbiakban: IM) miniszteri biztosa, és most az IM háttérintézményének elnökeként köszönhetjük.

Mindenekelőtt hadd fejezzem ki köszönetemet, hogy a *Fontes Iuris* önálló, tematikus számot szentel annak, hogy közelebbről is bemutassa a 2024-ben öt éves fennállását ünneplő Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet működését, és ennek része a velem készített beszélgetés is. Remélem, hogy ezzel hozzájárulunk ahhoz, hogy az Intézet munkája minél szélesebb körben ismertté váljon.

A kinevezésemhez nagyon köszönöm a gratulációt, igyekszem megfelelni a Tuzson Bence miniszter úr által megjelölt bizalomnak. Utalt arra, hogy a kinevezésemet megelőzően tíz évig töltöttem be az Igazságügyi Minisztériumban miniszteri biztosi pozíciót, ehhez képest teljesen más jellegű feladat az MFI irányítása. Azt gondolom ugyanakkor, hogy ami az MFI alaptevékenységét illeti, jelentős előnyt jelent, hogy az IM-ben eltöltött évek alatt megtanultam, hogyan működik a központi közigazgatás, mit jelent egy előterjesztés elkészítése, milyen a döntés-előkészítés folyamata, ennek során mire van szüksége egy szakmai felsővezetőnek, középvezetőnek vagy ügyintézőnek. Nagyon fontos, hogy azok a kutatási jelentések, háttéranyagok, amelyeket az MFI készít, olyan információkat tartalmazzanak, mégpedig olyan módon és mennyiségben, amelyet a döntés-előkészítés során a címzett jól tud használni, és valós segítséget jelent a munkájában. Az összehasonlító jogi kutatás műfaját a több mint harmincéves tudományos szakmai hátterem miatt természetesen jól ismerem, és előszeretettel alkalmazom is a publikációimban, előadásaimban. Az MFI-ben készülő kutatási jelentéseknek ugyanakkor egy jogintézmény vagy szabályozási megoldás fókuszált bemutatása során nem olyan jellegű, tartalmú és terjedelmű összehasonlító jogi kutatási eredményeket kell tartalmazniuk, mint egy doktori munkának. A kutatási jelentések nem tudományos értekezések, hanem a közigazgatás számára megfelelően értelmezhető, a döntés-előkészítést segítő, igényes és minőségi háttéranyagok. Úgy hiszem, hogy a közigazgatásban szerzett tapasztalataim alapján ebben hatékonyan tudom segíteni az Intézet kutató kollégáinak munkáját. Ezért tartom hasznosnak, hogy jól ismerem a „felhasználói oldal” igényeit és működését is.

Kétségtől, a pályám jelentős része telt közvetlenül akadémiai, egyetemi közegben. 1991-től vagyok a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának főállású oktatója. 2002-től

vezetem a Polgári Eljárásjogi Tanszékét és 2007-ben jelentős szerepem volt az Európai és Nemzetközi Jogi Intézet megalapításában, amelynek tevékenységét tíz évig irányítottam. Három évig voltam általános- és oktatási dékánhelyettes. Ebben az időszakban, 2014-ben kaptam a megtisztelő felkérést Trócsányi László akkori igazságügyi miniszter úrtól az új polgári perrendtartás kodifikációs munkáinak irányítására. Ettől az időponttól kezdve köteleztem el magam az Igazságügyi Minisztériumban folyó kodifikációs és döntés-előkészítési tevékenység mellett, amelyben a korábbi oktatói, tudományos munkám nagy segítségemre volt. A polgári eljárásjogi kodifikációs munkákat követően már Varga Judit miniszter asszony hivatali ideje alatt a családjog területét érintő jogszabálykészítési tevékenység koordinálása és a családjogi, gyermekjogi szakmai szervezetekkel való együttműködés volt a fő feladatomban. Igyekeztünk sok gyakorlati problémára választ adni; hiszem, hogy sok családnak és gyermeknek segítettünk az akkor bevezetett szabályokkal, gondolok itt például a közös szülői felügyelet ki szélesítésére, a váltott gondoskodás szabályozására vagy a gyermekbarát igazságszolgáltatás terén bevezetett változtatásokra. A kezdeti időszak nehézségeit követően mára elmondhatom, hogy nagyon pozitívak az ezzel kapcsolatos visszajelzések, és elindult egyfajta szemléletváltás ezen a területen. Ezt óriási eredménynek tartom. A gyakorlat oldaláról érkező visszacsatolásokat biztosítja, hogy évek óta működnek az Igazságügyi Minisztériumban a jogalkalmazást monitorozó munkacsoportok. Tuzson Bence miniszter úr hivatalba lépésével tovább erősödött ez a tevékenység; jelenleg a polgári bíráskodás tapasztalatait elemző munkacsoport vezetése az egyik fő feladatomban. Ebben a testületben folyik egyfelől a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény, másfelől a 2014-ben hatályba lépett Polgári Törvénykönyv hatályosulási tapasztalatainak elemzése, valamennyi érintett hivatásrend bevonásával. Ez a munka jelenleg is folyamatban van, sok értékes jogalkalmazási tapasztalatot osztanak meg a munkacsoport tagjai, amelyek megtárgyalása közben az is kiderül, hogy melyek azok a joggyakorlatban felmerülő problémák, amelyek megfelelő jogértelmezéssel kezelhetők, és melyek azok, ahol jogalkotásra van szükség. 2024. június 1-jétől Miniszter úr felkérésére vezetem az MFI-t, ami soha nem volt idegen közeg számomra, sem az Intézet szakmai tevékenységét, sem annak munkatársait tekintve. Számos korábbi minisztériumi, illetve a tudományos életből ismerős kolléga dolgozik az MFI-ben, az összehasonlító jogi kutatás pedig otthonos terep számomra. Több mint fél év elteltével elmondhatom, hogy nagyon szeretem az itteni munkát. Az Intézet új vezetésével szélesítjük az MFI korábbi tevékenységi köreit, a gyakorlati kutatásokat helyezzük a középpontba, ilyen jellegű konferenciákat, szakmai rendezvényeket szervezünk, rangos szakmai partnerekkel.

A MFI-t az igazságügyért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi hivatalként hozták létre 2019-ben. Hogyan határozható meg az MFI tevékenységi köre, és szervezetét tekintve hogyan épül fel az MFI?

Az MFI-t a 95/2019. (IV. 25.) Korm. rendelet hozta létre az Igazságügyi Minisztérium háttérintézményeként működő központi költségvetési szervként. Az Intézet feladata – az alapító kormányrendelet szerint – a hazai jogalkotás színvonalának továbbfejlesztése, nemzetközi megalapozottságának és elismertségének növelése, a jogszabályok hatályosulásának tudományos igényű vizsgálata, emellett a hazai jogtudományi kutatás és oktatási tevékenység támogatása, valamint a nemzetközi jogtudományi kapcsolatok és együttműködés elősegítése.

Az MFI tehát elsődlegesen az Igazságügyi Minisztérium, de más kormányzati szereplők számára is végez összehasonlító jogi kutatásokat, amelyeket kutatási jelentésekben foglal össze. Ezek a jelentések jellemzően a döntés-előkészítés fázisában készülnek, és a vizsgált európai országok jogalkotási megoldásai mellett, a megrendelő igényétől függően, a vizsgált állam releváns joggyakorlatát is feltárják. Ezek az alkalmazott jogi kutatások tekinthetők az MFI alaptevékenységének. Erről a munkáról, annak módszertanáról jelen lapszám hasábjain Domaniczky Endre és Traser Julianna tanulmányában részletesen olvashatnak. A kutatási jelentések megbízhatóságát és használhatóságát jelentős mértékben előmozdítja az intézet kutatóinak speciális, gyakran anyanyelvként tanult és használt nyelvtudása. Az MFI munkatársai angol, német, francia, spanyol, olasz, orosz, lengyel, szlovák, cseh, horvát, szlovén, szerb, román, görög, kínai idegennyelv-ismerettel rendelkeznek.

Az MFI ugyanakkor egy tudományos műhely, ami az alapító kormányrendelet szerint címzett feladata is. Ez egyfelől tudományos publikációkban, másfelől a hazai és nemzetközi tudományos életben való jelenlétben mérhető, amiben az MFI alapításától kezdve kifejezetten aktívnak tekinthető. A 2024. június 1-jei hivatalba lépésem óta ezen a téren is új együttműködési formák kialakítására törekszünk, és erős fókuszot helyezünk a szakma széles rétegeit foglalkoztató, a joggyakorlatban felmerülő témák feldolgozására. Ezzel a tudományos munkával függ össze az Intézet kiadói tevékenysége, amelynek szintén szeretnék új irányt szabni.

Ami a szervezetet illeti, elmondható, hogy az Intézet három szakfőosztályra: közjogi, magánjogi, nemzetközi és uniós jogi főosztályra, továbbá erős stratégiai és operatív háttértámogatást adó elnöki titkárságra tagolódik. A főosztályvezetők mellett szakmai felsővezetőként az elnökhelyettes, Pázmándi Kinga vesz részt aktívan az Intézet szakmai, tudományos tevékenységének, munkatervének meghatározásában. Nagy öröm számomra és hálás vagyok azért, hogy az Intézet új szakmai vezetői, akik kivétel nélkül tudományterületük nemzetközi szinten is elismert és kiemelkedő képviselői, vagy a központi közigazgatás nagy gyakorlattal rendelkező vezetői, csatlakoztak az MFI-hez, és közösen dolgozhatunk az Intézet sikeres működéséért. Elmondhatom, hogy az intézeti működés általános struktúrája alapvetően bevált, azzal, hogy 2024 őszétől a kutatási megrendeléseink teljesítésékor már nem a főosztályi struktúrához igazodunk, ami tudatos szemléletváltás részünkről. Lényegében projektalapú működésre,

munkaszervezésre álltunk át 2024 második felétől, ami az erőforrás-tervezésnek kifejezetten hatékony módja. Egyfelől jól szolgálja a kutatási kérdések olykor szükségszerűen komplex megközelítését, segít a kutatók hatékony és sokoldalú bevetésében, másfelől – nem melleleg – biztosítja a munkatársak arányos terhelését is. 2025-től ezenfelül több szakmai munkacsoportot is felállítunk az Intézet munkájához szorosan kapcsolódó tevékenységek ellátására, és az MFI elképzeléseink szerinti tudományos arculatának fő vonásai, irányai is körvonalazódnak.

Az MFI ezenkívül a tudományos életben is állandó szereplőként van jelen. Legutóbb például 2024. december 3-án került megrendezésre „A Polgári Törvénykönyv 10 éve” nagykonferencia, amely a tíz éve hatályba lépett Polgári Törvénykönyv gyakorlati tapasztalatainak megvitatásához nyújtott teret. Ezenkívül olyan nemzetközi konferenciák szervezésében és lebonyolításában is aktívan közreműködik, mint a „Jogi versenyképesség – A jog eszközeivel a versenyképesebb Európáért” című esemény 2024. november 11–12-én.

Karakteres stratégiai és szervezeti elképzeléseink vannak a kutatási, tudománysszervezési feladataink ellátásával kapcsolatban is, aminek valóban látványos eleme az említett két konferencia.

Az uniós elnökség keretében az Igazságügyi Minisztérium „Jogi versenyképesség – A jog eszközeivel a versenyképesebb Európáért” címen rendezett nemzetközi nagykonferenciájának szervezésében és lebonyolításában Intézetünk aktívan közreműködött. A konferencián hazai és külföldi kormányzati szereplők, a tudományos élet jeles képviselői és gyakorlati szakemberek vitatták meg egyrészt a dereguláció és a minőségi jogalkotás, másrészt a technológia és a magánjog kapcsolatának elméleti és gyakorlati kérdéseit. A szakmai program igen sikeresnek mondható, a visszajelzések szerint rangos és tartalmas konferencián vehettek részt az érdeklődők.

A Polgári Törvénykönyv hatálybalépésének tízéves jubileumi konferenciája kifejezetten a gyakorlati szakembereket célozta, az Igazságügyi Minisztérium, az MFI és a Magyar Jogász Egylet nagy sikerű kooperációjában. A rendezvény helyszíni résztvevőin felül több mint százán követték az előadásokat online. Az előadókat a hazai akadémiai, szakmai és hivatásrendi élvonal képviselői közül válogathattuk, akik zömmel a már említett polgári bírászkodás tapasztalatait elemző minisztériumi munkacsoport tagjai is. A felkért referensek és korreferensek a munkacsoportban felmerült kérdések mentén, tematikusan tárgyalták a Ptk. könyveivel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatokat. A főelőadást természetesen a Ptk.-kódifikáció egykori szakmai előkészítését irányító Vékás Lajos akadémikus tartotta. Külön öröm számunkra, hogy az év során több országos konferenciánkon is előadóink között üdvözölhattük Tuzson Bence miniszter urat, és Trócsányi László professzor urat, a Magyar Jogász Egylet elnökét.

Megemlítendő, hogy az MFI alapítása óta nagy hangsúlyt helyezett névadója, Mádl Ferenc szellemi örökségének ápolására, amelynek keretében könyvsorozatot indított, megjelentetve a néhai jogászprofesszor több művének újrakiadását, de két kiváló életrajzi kötet is született munkatársunk tollából. Ezekről szintén részletesen olvashatnak e lapszám hasábjain.

Elnök Asszony hogyan értékeli az MFI eddig munkáját, és milyennek látja az intézmény jövőjét? Milyen tervei vannak a 2025-ös évre vonatkozóan, milyen konferenciák és események megrendezése várható?

A jogalkotás háttértámogatására létrehozott kutatóintézmények többféle modellben működnek Európában. Az MFI alapvetően egy klasszikusnak mondható összehasonlító jogi változata ennek, szakjogi területek szerinti főosztályokkal, erős alkalmazott jogi profillal, és emellett jelentős tudományos potenciállal. Az elképzeléseim az Intézet jövőjét abba az irányba terelnék leginkább, amiről lényegében eddig is beszélgettünk. Fontosnak tartom, hogy az alkalmazott jogi kutatások egyfelől minél hatékonyabban támogassák a jogalkotást, az igazságügyi tárca szakmai munkáját, másfelől a tudományos potenciálunkat friss és aktuális, a joggyakorlatra fókuszált jelenléttel reprezentáljuk a hazai és nemzetközi tudományos életben. Miután én magam hosszú éveket töltöttem kodifikációs területen, ezt a szemléletet „szállítom” az Intézet irányításába is. A kodifikáció bizonyos értelemben a jogi szakma esszenciája. Aki valaha látta ezt „belülről” működni, a szépségei mellett a nehézségeivel is tisztában van. Az elképzelés, ami az MFI-t annak idején életre hívta, jól mérte fel, hogy összehasonlító jogi modellek tanulságaival ez a munka nagyon jól támogatható. Szeretném hinni, hogy az összehasonlító jogi kutatások magas minősége, sok esetben a kodifikáció sajátosságából eredően szükségszerűen gyors reakcióképessége visszaköszön a jogalkotás minőségében is. A joggyakorlat elemzése, a rendszeres szisztematikus monitoring, és annak visszacsatolása a tudományos diskurzusba

pedig elengedhetetlen. A konferenciáinkat, rendezvényeinket is ebben a szellemben szervezzük, szoros együttműködésben hazai egyetemekkel, szakmai szervezetekkel, tudományos műhelyekkel, és a hazai jogász közélet legnagyobb szervezetével, a Magyar Jogász Egylettel. Egyelőre a 2025-ös konferenciaszezon tervezésének időszakában vagyunk, a részletek helyett inkább kiemelnék néhány olyan elemet, ami szemlélteti a tervezett irányokat. Folytatjuk a 2024-ben elindított „Kodifikáció és hatályosulás” országos konferenciasorozatot, hogy a polgári bíraskodás tapasztalatait elemző munkacsoport eredményeit minél szélesebb szakmai közönség elé tárhassuk, számítva a jogásztársadalom aktív részvételére ebben az eszmecserében. Van több olyan tervünk is, ami a jogalkalmazás aktuális európai témáival, illetve nemzetközi szinten is meghatározó jogi kérdésekkel, például a mesterséges intelligencia hasznosíthatóságával foglalkozik. Szoros kapcsolatot építünk több hazai egyetemmel, és a meghatározó szakmai intézményekkel határon innen, és azon túl is.

A tehetséggondozásban is érkezett az Intézethez jelentős, és nagyon szép feladat, a Deák Ferenc Ösztöndíjat elnyert joghallgatók szakmai mentorálásával kapcsolatosan. Az ösztöndíjprogramban kiemelkedő tehetségű joghallgatók vesznek részt, az ország különböző jogi karairól. Szakmai „kísérésük” és támogatásuk izgalmas, sokoldalú kihívás.

Bőven van tehát feladat, és biztató, hogy úgy tűnik, az MFI munkatársai élénk szakmai várakozással és pozitívan fogadják a változásokat. A siker kétségtelenül sok tekintetben rajtuk múlik.

Az interjút készítette: dr. Petrasovszky Berta
2024. december